

Predmet C-821/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

24. prosinca 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Prvostupanjski sud u Fuengirola, Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

3. prosinca 2021.

Tužitelj:

NM

Tuženik:

Club La Costa (UK) PLC, podružnica u Španjolskoj

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Development LTD

European Resorts & Hotels, S. L.

Predmet glavnog postupka

Međunarodna nadležnost španjolskih sudova i pravo mjerodavno za predmet spora – Uredba Bruxelles I i Uredba Rim I – Ugovor o vremenski ograničenoj uporabi nekretnine za odmor – Potrošački ugovori

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje – Članak 267. UFEU-a – Tumačenje uredbi Bruxelles I i Rim I – Potrošački ugovor

Prethodna pitanja

U pogledu Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012.:

Prvo. U slučajevima potrošačkih ugovora na koje se primjenjuje članak 18. stavak 1. Uredbe Bruxelles I, *je li u skladu s tom uredbom tumačenje da je izrazom „druga ugovorna stranka” koji se koristi u navedenoj odredbi obuhvaćen isključivo onaj tko je potpisao ugovor tako da ne može uključivati druge fizičke ili pravne osobe osim onih koje su zaista potpisale ugovor?*

Drugo. Ako se izraz „druga ugovorna stranka” tumači na način da je njime obuhvaćen isključivo onaj tko je zaista potpisao ugovor, u slučajevima u kojima potrošač i „druga ugovorna stranka” imaju domicil izvan Španjolske, *je li u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe Bruxelles I tumačenje da se međunarodna nadležnost španjolskih sudova ne može odrediti zbog činjenice da grupa poduzetnika kojoj pripada „druga ugovorna stranka” uključuje društva s domicilom u Španjolskoj koja nisu potpisala ugovor ili koja su potpisala druge ugovore koji nisu ugovor u odnosu na koji se zahtjeva utvrđivanje ništavosti?*

Treće. Ako „druga ugovorna stranka” iz članka 18. stavka 1. Uredbe Bruxelles I dokaže da je njezin domicil utvrđen u Ujedinjenoj Kraljevini u skladu s člankom 63. stavkom 2. Uredbe, *je li u skladu s tom odredbom tumačenje da tako utvrđeni domicil određuje mogućnost koja se može iskoristiti u skladu s člankom 18. stavkom 1.? Usto, je li u skladu s tom odredbom tumačenje da se njome ne utvrđuje samo „činjenična pretpostavka”, niti da je ta pretpostavka oborena ako „druga ugovorna stranka” obavlja djelatnosti izvan nadležnosti sudova svojeg domicila, a niti da je na „drugoj ugovornoj stranki” da dokaže postojanje poveznice između svojeg utvrđenog domicila na temelju navedene odredbe i mjesta u kojem obavlja svoje djelatnosti?*

U pogledu Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008.:

Četvrto. U slučajevima potrošačkih ugovora na koje se primjenjuje Uredba Rim I, *je li u skladu s člankom 3. te uredbe tumačenje da vrijede i da su primjenjive odredbe o utvrđivanju mjerodavnog prava koje su sadržane u „općim odredbama” ugovora koji su potpisale stranke ili koje su uključene u poseban dokument na koji se izričito upućuje u ugovoru i čija je dostava potrošaču potvrđena?*

Peto. U slučajevima potrošačkih ugovora na koje se primjenjuje Uredba Rim I, *je li u skladu s člankom 6. stavkom 1. te uredbe tumačenje da se na njega mogu pozvati i potrošač i druga ugovorna stranka?*

Šesto. U slučajevima potrošačkih ugovora na koje se primjenjuje Uredba Rim I, *je li u skladu s člankom 6. stavkom 1. te uredbe tumačenje da, ako su zahtjevi iz njega ispunjeni, pravo koje je navedeno u toj odredbi uvijek ima prednost u*

odnosu na pravo iz članka 6. stavka 3. iako bi se to potonje pravo moglo pokazati povoljnijim za potrošača u konkretnom slučaju?

Sudska praksa i navedene odredbe prava Unije

Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (Bruxelles I):

Članak 7. („Posebna nadležnost”) točka 5.

Članak 17. („Nadležnost za potrošačke ugovore”) stavak 1. točka (c)

Članak 18. stavak 1.

Članak 19.

Članak 24. („Isključiva nadležnost”) stavak 1. prvi podstavak

Članak 25. („Prorogacija nadležnosti”) stavak 1.

Članak 63. („Opće odredbe”) stavci 1. i 2.

Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I):

Članak 3. („Slobodni izbor”) stavak 1.

Članak 4. („Mjerodavno pravo u slučaju kad ga ugovorne stranke nisu odabrale”) stavci 1. i 4.

Članak 6. („Potrošački ugovori”)

Članak 10. („Pristanak i materijalna valjanost”) stavak 1.

Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (SL 2019., C 384, str. 1.)

Članak 66. točka (a), članak 67. stavak 1. točka (a) i članak 126.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije: članak 81.

Presuda Suda od 17. prosinca 1970., Handelsgesellschaft, predmet 11/70

Navedene odredbe nacionalnog prava

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (Kraljevska zakonodavna uredba 1/2007 od 16. studenoga kojom se odobrava pročišćeni tekst Općeg zakona o zaštiti potrošača i korisnika

Članak 67. „Pravila međunarodnog privatnog prava”

Ley 4/2012, de 6 de julio, de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico (Zakon 4/2012 od 6. srpnja o ugovorima o vremenski ograničenoj uporabi nekretnine za odmor)

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Osoba NM, britanski državljanin s domicilom u Ujedinjenoj Kraljevini Velike Britanije (u daljnjem tekstu: Ujedinjena Kraljevina) sklopila je u Španjolskoj 6. listopada 2018. ugovor o vremenski ograničenoj uporabi nekretnine za odmor u skladu sa Zakonom 4/2012 od 6. srpnja. Supruga osobe NM, također britanska državljanica s domicilom u Ujedinjenoj Kraljevini, također je sudjelovala u ugovoru, kao i, u okviru svoje podružnice u Španjolskoj, Club La Costa (UK) PLC, britansko društvo s domicilom u Ujedinjenoj Kraljevini koje svoje komercijalne aktivnosti usmjerava prema Španjolskoj i drugim zemljama, uključujući Ujedinjenu Kraljevinu.
- 2 Navedeni ugovor sadržava sljedeću odredbu (odredba „S”): „*Ovaj se ugovor tumači u skladu s engleskim zakonodavstvom i za njega su isključivo nadležni engleski sudovi. Stranke ovog Ugovora neopozivo pristaju da će se dostava pismena odvijati poštom na adrese navedene na poleđini ili na bilo koji drugi način dopušten zakonima Engleske i Walesa*”.
- 3 Osoba NM je sudu koji je uputio zahtjev podnijela tužbu za proglašenje prethodno navedenog ugovora ništavim i zahtjev za povrat plaćenih iznosa. Tužba je, osim protiv druge ugovorne stranke, društva Club La Costa (UK) PLC, podnesena i protiv drugih četiriju društava, od kojih su tri također britanska, a četvrto je španjolsko društvo (European Resorts & Hotels, S. L.). Potonja četiri tužena društva nisu sudjelovala u sklapanju ugovora koji je predmet glavnog postupka, nego u drugim ugovorima u kojima nije sudjelovalo društvo Club La Costa (UK) PLC.
- 4 U glavnom postupku valja odlučiti o spornom pitanju jesu li španjolski sudovi nadležni za odlučivanje o zahtjevu poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku. Osim toga, valja utvrditi mjerodavno pravo, s obzirom na to da u skladu sa španjolskim postupovnim zakonodavstvom, ako je mjerodavno strano pravo, stranka koja se poziva na njega dužna je dokazati njegovo postojanje i sadržaj. Španjolskim zakonodavstvom također se utvrđuje sustav prihvatanja dokaza iz stranog prava u skladu s načelima relevantnosti i korisnosti.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 5 Na poziv suda koji je uputio zahtjev za očitovanje o potrebi za upućivanjem zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije, tužitelj se usprotivio navedenom upućivanju, a tužena su se društva suglasila s upućivanjem zahtjeva za prethodnu odluku.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 6 Nesporno je da su relevantne odredbe prava Europske unije za utvrđivanje sudske nadležnosti sadržane u Uredbi (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I), kao i u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, u skladu s kojim se odredbe Uredbe Bruxelles I primjenjuju u Ujedinjenoj Kraljevini na sudske postupke pokrenute prije isteka prijelaznog razdoblja koje je završilo 31. prosinca 2020. (članak 67. stavak 1. točka (a) i članak 126. Sporazuma).
- 7 Također je nesporno da su relevantne odredbe prava Unije za utvrđivanje mjerodavnog prava sadržane u Uredbi (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. (Rim I), kao i u Sporazumu o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, u skladu s kojim se odredbe Uredbe Rim I primjenjuju na ugovore sklopljene prije isteka prijelaznog razdoblja koje je završilo 31. prosinca 2020. (članak 66. točka (a) i članak 126. Sporazuma).
- 8 Međutim, tumačenje navedenih odredbi koje su dosad zagovarali španjolski sudovi, osobito Audiencia Provincial de Málaga (Provincijski sud u Málagi, Španjolska), različito je i mijenja se, tako da je u sporovima s istim predmetom u kojima je trebalo odlučiti o međunarodnoj nadležnosti suda za odlučivanje o zahtjevima za proglašenje ugovora ništavim i posljedičnom zahtjevu za povrat iznosa, u nekim slučajevima bila utvrđena nadležnost španjolskih sudova, a u nekim odbijena.

Tumačenje Uredbe br. 1215/2012 (Bruxelles I)

- 9 Najprije valja istaknuti da je u sudskoj praksi nedvojbeno priznato da se sporni ugovor u glavnom postupku ne odnosi na stvarna prava na nekretninama i da nije riječ o ugovoru o najmu odnosno zakupu pa nisu primjenjiva posebna pravila o nadležnosti iz članka 24. stavka 1. Uredbe Bruxelles I, u skladu s kojim u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretninama ili najam/zakup nekretnina, sudovi države članice u kojoj se nekretnina nalazi imaju isključivo nadležnost, neovisno o domicilu stranaka.
- 10 Međutim, također je prihvaćeno da je ugovor koji je predmet spora obuhvaćen kategorijom *potrošačkih ugovora* predviđenom u članku 17. stavku 1. točki (c) Uredbe Bruxelles I, na koje se primjenjuje pravilo utvrđivanja nadležnosti koje je

predviđeno člankom 18. stavkom 1., u skladu s kojim „[p]otrošač može pokrenuti postupak protiv druge ugovorne stranke bilo pred sudovima države članice u kojoj ta stranka ima domicil, ili, neovisno o domicilu druge stranke, pred sudovima mjesta gdje potrošač ima domicil”. Pred tim pravilom o nadležnosti može imati prednost samo ono utvrđeno na temelju sporazuma o izričitoj prorogaciji nadležnosti pod uvjetom da je, u skladu s člankom 19. Uredbe Bruxelles I, navedeni sporazum sklopljen nakon nastanka spora.

- 11 U ovoj fazi, sporno tumačenje proizlazi iz pitanja utvrđivanja domicila *druge ugovorne stranke* iz članka 18. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.
- 12 Članak 62. Uredbe Bruxelles I odnosi se na to pitanje s obzirom na to da se u njegovu stavku 1. određuje da radi utvrđivanja ima li stranka domicil u državi članici pred čijim je sudovima pokrenut postupak, sud primjenjuje svoje unutarnje pravo, a u njegovu stavku 2. da, *ako stranka nema domicil u državi članici pred čijim je sudovima pokrenut postupak, tada, radi utvrđivanja ima li stranka domicil u drugoj državi članici, sud primjenjuje pravo te države članice*. Međutim, ako je druga ugovorna stranka pravna osoba, člankom 63. iste uredbe utvrđuje se kao mjesto njezina domicila: (a) *statutarno sjedište*; (b) *središnja uprava*; ili (c) *glavno mjesto poslovanja*. Konkretnije, u pogledu Ujedinjene Kraljevine, „*statutarno sjedište*” znači „*registered office*” ili, *ako takvo mjesto ne postoji*, „*place of incorporation*” (*mjesto stjecanja pravne osobnosti*) ili, *ako takvo mjesto ne postoji, mjesto temeljem čijeg je prava izvršeno osnivanje* (stavak 2. navedenog članka 63.).
- 13 S obzirom na navedeno, u španjolskoj sudskoj praksi utvrđeno je da mogućnost koja se člankom 18. stavkom 1. Uredbe Bruxelles I daje potrošaču ne dopušta tom potrošaču da odredi mjesnu nadležnost po svojoj mjeri, ne uzimajući u obzir domicil pravne osobe kako je definiran pravilom. Naime, uvijek je riječ o domicilu *druge ugovorne stranke* ugovora, a ne neke druge osobe koja nije uključena u ugovor i taj je domicil definiran navedenim člankom 63. Uredbe Bruxelles I, uključujući posebnost u vezi s Ujedinjenom Kraljevinom. Na temelju tog tumačenja, kada potrošač nema domicil u Španjolskoj, međunarodna nadležnost španjolskih sudova odbija se, kao prvo, u slučajevima u kojima samo tužene pravne osobe imaju domicil u Ujedinjenoj Kraljevini; kao drugo, u slučajevima u kojima je, osim protiv pravnih osoba koje su sklopile ugovor (*druge ugovorna stranka*) i koje imaju domicil u Ujedinjenoj Kraljevini, tužba podnesena i protiv subjekata s domicilom u Španjolskoj koji, iako pripadaju istoj grupi poduzetnika, nisu uključeni u ugovor i, kao treće, u slučajevima u kojima je, osim protiv pravnih osoba koje su sklopile ugovor i imaju domicil u Ujedinjenoj Kraljevini, tužba podnesena i protiv subjekata s domicilom u Španjolskoj koji su sklopili druge dodatne ugovore koji nisu ugovor koji je predmet zahtjeva za proglašenje ništavosti.
- 14 Drugim, potpuno različitim tumačenjem ne uzima se u obzir *druge ugovorna stranka* i njezin domicil kako je definiran u članku 63. Uredbe Bruxelles I. U skladu s tim stajalištem, navedenom odredbom utvrđuje se činjenična

pretpostavka zbog čega *druga ugovorna stranka* mora dokazati da njezino sjedište odgovara njezinu glavnom mjestu poslovanja jer, u suprotnom i ako grupa poduzetnika kojoj pripada ta druga ugovorna stranka obavlja djelatnosti u Španjolskoj, opravdana je međunarodna nadležnost španjolskih sudova u skladu s takvim tumačenjem navedenog članka 18. stavka 1. i navedenog članka 63. Uredbe Bruxelles I.

- 15 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, to tumačenje nije u skladu s duhom i svrhom Uredbe Bruxelles I jer ne dopušta potrošaču samo da primijeni svoja pravila o nadležnosti, umjesto tuženikova domicila, nego čak i da utvrdi tuženikov domicil izvan pravnog pojma, čime obavlja neku vrstu *forum shoppinga*.

Tumačenje Uredbe br. 593/2008 (Rim I)

- 16 Ako Sud u odgovoru na zahtjev za prethodnu odluku utvrdi da navedenu nadležnost za odlučivanje u ovom sporu imaju španjolski sudovi, bit će još potrebno utvrditi u skladu s kojim pravilom treba ocijeniti valjanost ili ništavost ugovora.
- 17 Već je navedeno da se u sudskoj praksi priznaje da je pravilo kojim se uređuje određivanje mjerodavnog prava za sporni ugovor u glavnom postupku Uredba Rim I, s obzirom na datum ugovora i prethodno navedene relevantne odredbe Sporazuma o povlačenju Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije. Međutim, tumačenje odredbi navedene uredbe u sudskoj praksi je različito.
- 18 U skladu s člankom 3. stavkom 1. Uredbe Rim I, *na ugovor se primjenjuje pravo koje su stranke izabrale*. Dodatno se primjenjuju različiti kriteriji iz članka 4., koji su dopunjeni zadnjom odredbom stavka 4. tog članka, u kojoj se upućuje na *pravo države s kojom je ugovor u najužoj vezi*. Osim tih općih odredbi, Uredbom se utvrđuju posebna pravila, konkretno za potrošačke ugovore, u njezinu članku 6., naslovljenom „Potrošački ugovori”. Pravila uspostavljena za tu kategoriju ugovora jesu sljedeća: Stranke mogu odabrati mjerodavno pravo pod uvjetom da taj izbor ne dovede do lišavanja zaštite koja je osigurana odredbama od kojih se ne može odstupiti u skladu s pravilom koje je dodatno primjenjivo na potrošačke ugovore (članak 6. stavak 2.). Dodatno, odnosno u slučaju da nema izbora ili da se izbor iz ugovora ne može uzeti u obzir, na potrošačke ugovore primjenjuje se pravo zemlje u kojoj potrošač ima uobičajeno boravište, pod uvjetom da druga ugovorna stranka (poduzetnik) ispunjava jedan od sljedeća dva zahtjeva: (a) provodi svoje djelatnosti u državi u kojoj potrošač ima uobičajeno boravište, ili (b) usmjerava takve aktivnosti na tu državu ili na više država, uključujući tu državu (članak 6. stavak 1.) Samo ako se ne ispune prethodno navedeni kriteriji, primjenjuju se opći kriteriji utvrđeni člancima 3. i 4., i to kao dodatni kriteriji drugog stupnja (članak 6. stavak 3.).
- 19 Nesporno je da se navedeni članak 6. primjenjuje na sporni ugovor u ovom postupku, što, čini se, dovodi do zaključka da je u ovom slučaju mjerodavno pravo Ujedinjene Kraljevine.

- 20 Međutim, prema različitom tumačenju sudske prakse u sporovima koji se odnose na iste ugovore kao i ovaj postupak, englesko zakonodavstvo nije mjerodavno. Naime, u skladu s tim tumačenjem, odredba o primjeni engleskog zakonodavstva nije valjana jer nije riječ o slobodnom sporazumu između stranaka, nego o onome koji je druga ugovorna stranka nametnula kao opći uvjet ugovora. Istodobno, u skladu s istim tumačenjem, druga ugovorna stranka ne može se pozvati na odredbu članka 6. stavka 1. Uredbe Rim I nego samo potrošač, tako da, ako se potrošač ne pozove na tu zaštitu, odredbe članka 6. stavka 3. navedene uredbe, u kojima se upućuje na članke 3. i 4. iste uredbe, nužno se primjenjuju.
- 21 Međutim, u odnosu na prethodno tumačenje valja istaknuti, kao prvo, da se ni Uredbi Rim I ni sudskoj praksi Suda u području zaštite potrošača ne protivi uključivanje odredbi o izričitoj prorogaciji nadležnosti u okviru općih uvjeta ugovora ako su ti uvjeti navedeni u ugovoru koji su potpisale stranke ili se na njih neizravno, ali jasno upućuje. Kao drugo, ne može se tvrditi da se na odredbu navedenog članka 6. stavka 1. može pozvati samo potrošač. Uredbom Rim I nije predviđeno nikakvo ograničenje te vrste. Prije se čini da je riječ o apriornom i apstraktnom poimanju u skladu s kojim primjena španjolskog zakonodavstva ima prednost nad primjenom engleskog jer je španjolsko zakonodavstvo povoljnije. To se tumačenje temelji i na članku 67. španjolskog Zakona o zaštiti potrošača i korisnika koji se odnosi na područje međunarodnog privatnog prava i kojim se uređuje primjena stranog prava na potrošače.
- 22 U tom pogledu, u sudskoj praksi Suda utvrđeno je da su pravni pojmovi sadržani u europskim propisima svojstveni i autonomni pojmovi prava Europske unije koji se moraju tumačiti polazeći od načela samog prava Unije, ali nikad od nacionalnih načela, pojmova ili pravila (presuda od 17. prosinca 1970., *Handelsgesellschaft*, 11/70).
- 23 Navedeno različito tumačenje opravdava potrebu za pojašnjenjem smisla primjenjivih odredbi Uredbe Bruxelles I i Uredbe Rim I, kako je navedeno u postavljenim prethodnim pitanjima.